

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ ІМЕНІ П. Л. ШУПИКА

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МЕНЕДЖМЕНТ ТА ЛІДЕРСТВО В ГРОМАДСЬКОМУ ЗДОРОВ'І»

Галузь знань	22 «Охорона здоров'я»
Шифр та назва спеціальності	229 «Громадське здоров'я»
Назва освітньо-професійної програми	«Громадське здоров'я»
Рівень вищої освіти	другий (магістерський) (освітньо-професійний)
Кафедра	Управління охороною здоров'я
Статус навчальної дисципліни (обов'язкова, вибіркова)	Нормативна (обов'язкова)
Форма навчання	Очна/заочна
Мова навчання	Українська

Викладач

Прізвище, ім'я, по батькові	МИХАЛЬЧУК Василь Миколайович професор кафедри управління охороною здоров'я доктор медичних наук, професор shepit@ukr.net +38 097 388 51 08 ID ORCID 0000-0002-5398-4758 Viber: +38 097 388 51 08	
Посада		
Науковий ступінь, вчене звання		
Електронна адреса		
Телефон		
Посилання на профіль викладача		
Консультації		

Прізвище, ім'я, по батькові	ТОЛСТАНОВ Олександр Костянтинович Проректор з науково-педагогічної роботи професор кафедри управління охороною здоров'я чл.-кор. НАМН України доктор медичних наук, професор o.tolstanov@nuozu.edu.ua +38 (044) 205-48-62 ID ORCID https://orcid.org/0000-0002-7459-8629	
Посада		
Науковий ступінь, вчене звання		
Електронна адреса		
Телефон		
Посилання на профіль викладача		

Загальна інформація про дисципліну

Анотація до дисципліни	Навчальна дисципліна «ОК 13. Менеджмент та лідерство в громадському здоров'ї» є теоретичною основою сукупності знань і вмінь, що забезпечують базову підготовку фахівців з громадського здоров'я і входить до циклу нормативних дисциплін підготовки магістрів за спеціальністю «Громадське здоров'я».
Мета дисципліни	Набуття здобувачами спеціальних (фахових) компетенцій за спеціальністю 229 «Громадське здоров'я» з питань оволодіння студентами сучасними знаннями з теоретичних основ менеджменту взагалі та управління в системі громадського здоров'я зокрема, а також практичних навичок застосування методів, технологій, інструментів та напрямів здійснення ефективного менеджменту та лідерства в громадському здоров'ї.
Завдання дисципліни	Вивчити особливості управління системою в сфері громадського здоров'я; технологічні, функціональні, соціально-психологічні та правові аспекти менеджменту; методи та інструменти прийняття управлінських рішень, їх види і особливості застосування; базові організаційні структури; основи організації праці менеджера; методи та засоби управління колективом організацій у сфері громадського здоров'я; сутність комунікацій, їх значення в управлінні та підходи до здійснення; основи проектного менеджменту та можливості їх застосування в управлінні у сфері громадського здоров'я; базові засади управління змінами.
Пререквізити	Дана дисципліна базується на знаннях таких дисциплін, як: Формування політики громадського здоров'я, його нормативно-правова база. Організація охорони здоров'я. Концепція здоров'я населення: чинники, що його зумовлюють, основні показники та методи оцінки. Основи епідеміології. Моніторинг та оцінка в системі громадського здоров'я. Основні оперативні функції громадського здоров'я.

	та є базою для подальшого вивчення дисциплін.
Компетентності, формуванню яких сприяє дисципліна	<p>Навчальна дисципліна «Менеджмент та лідерство в громадському здоров'ї» дозволяє набути здобувачам вищої освіти наступних компетентностей:</p> <p>Інтегральна компетентність: «Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі громадського здоров'я або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог».</p> <p>Загальні компетентності:</p> <p>Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. Здатність спілкуватися іноземною мовою. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. Здатність приймати обґрунтовані рішення.. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми</p> <p>Спеціальні (фахові) компетентності</p> <p>Здатність оцінювати, інтерпретувати, порівнювати та прогнозувати основні показники громадського здоров'я. Здатність визначати пріоритети і проводити оцінку потреб сфер и громадського здоров'я у конкретній ситуації. Здатність розробляти варіанти стратегій, політик та визначати окремі інтервенції, спрямовані на збереження та зміцнення здоров'я населення, та оцінювати їх ефективність. Здатність створювати команду для діяльності у сфері громадського здоров'я і забезпечувати її ефективну роботу. Здатність розробляти проекти надання послуг громадського здоров'я та профілактики (первинної, вторинної та третинної) захворювань, промоції здоров'я, та забезпечувати їх реалізацію. Здатність розробляти заходи з адвокації, комунікації та соціальної мобілізації у сфері громадського здоров'я. Здатність застосовувати різні методики, стратегії та моделі викладання громадського здоров'я.</p>
Результати навчання	<p>Відповідно до освітньо-професійної програми «Громадське здоров'я» вивчення навчальної дисципліни «Менеджмент та лідерство в громадському здоров'ї» повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Оцінювати основні демографічні та епідеміологічні показники, значення і тенденції зміни основних детермінант, що чинять вплив на здоров'я у розрізі різних груп населення в Україні, Європейському регіоні та світі. -- Визначати пріоритети та оцінювати потреби сфери громадського здоров'я, пропонувати науково обґрунтовані заходи

та розробляти відповідні висновки та стратегії, які спрямовані на покращення галузі охорони здоров'я.

- Організовувати заходи з нагляду за станом здоров'я населення з використанням міжсекторального підходу.
- Формулювати висновки, розробляти прогнози та проводити аналіз впливу детермінант на здоров'я населення (соціальні, економічні, індивідуальні, навколишнього середовища), визначати потреби різних груп населення щодо здоров'я, базуючись на інформації отриманій із систем епідеміологічного нагляду.
- Оцінювати ризики та планувати відповідні дії у випадках надзвичайних ситуацій в сфері громадського здоров'я.
- Ідентифікувати, аналізувати ризики, пов'язані з впливом на здоров'я населення детермінант навколишнього середовища (фізичних, радіаційних, хімічних, біологічних та виробничих) та організовувати відповідні заходи, спрямовані на захист здоров'я населення.
- Оцінювати вплив соціальних детермінант та основних індивідуальних детермінант здоров'я, розробляти відповідні заходи з метою збереження та зміцнення здоров'я населення.
- Розробляти заходи з профілактики (первинної, вторинної та третинної) захворювань та сприяти їх реалізації на практиці.
- Розробляти та впроваджувати стратегії, політики та окремі заходи у сфері промоції здоров'я, здійснювати ефективну комунікацію у сфері громадського здоров'я з використанням різних каналів та технік комунікації.
- Розробляти та впроваджувати системи моніторингу і оцінки ефективності інтервенцій, профілактичних та діагностичних або скринінгових програм та політик в громадському здоров'ї.
- Здійснювати аналіз ефективності розроблених процедур, інтервенцій, стратегій та політик в сфері громадського здоров'я.
- Розробляти та впроваджувати, засновані на доказах стратегії, політики та інтервенції громадського здоров'я із залученням зацікавлених сторін на основі міжсекторального підходу.
- Розширювати розуміння засад сфери громадського здоров'я у закладах освіти різного рівня та реалізовувати заходи спрямовані на розвиток кадрового потенціалу.
- Здійснювати наставництво та сприяти безперервному професійному розвитку фахівців з громадського здоров'я.
- Виконувати управлінські функції та організовувати надання якісних послуг у сфері громадського здоров'я.
- Здійснювати адвокацію, комунікацію та соціальну мобілізацію у сфері громадського здоров'я, підтримувати лідерство та залучати і посилювати спільноти з метою збереження і зміцнення здоров'я населення.
- Критично оцінювати результати наукових досліджень та здійснювати пошук потрібної наукової інформації у сфері громадського здоров'я, аналізувати інформацію, здійснювати дослідження, формулювати за його результатами висновки та рекомендації щодо їх впровадження.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни: 4,0 кредити ЄКТС (120 годин).
 Для очної форми навчання: аудиторних 40 годин, самостійна робота 80 годин
 Для заочної форми навчання: аудиторних 18 годин, самостійна робота 102 години

Форма підсумкового контролю	Залік
Терміни викладання дисципліни	Дисципліна викладається у 2 семестрі

Програма дисципліни

Назви тем

Модуль 1. «Менеджмент в охороні громадського здоров'я»

- 1 Тема 1.1. Основні засади менеджменту. Сутність та історичні етапи розвитку науки управління.
- 2 Тема 1.2. Теоретичні, функціональні, соціально-психологічні та правові аспекти менеджменту в громадському здоров'ї
- 3 Тема 1.3. Управління як процес. Технологічні та функціональні аспекти управління.
- 4 Тема 1.4. Соціально-психологічні аспекти управління
- 5 Тема 1.5. Правові основи менеджменту охорони громадського здоров'я
- 6 Тема 1.6. Прийняття та реалізація управлінських рішень.

Модуль 2. Напрями, технології, методи та інструменти ефективного менеджменту в громадському здоров'ї

- 7 Тема 2.1. Колективні та індивідуальні управлінські рішення
- 8 Тема 2.2. Організаційні структури управління
- 9 Тема 2.3. Управління персоналом
- 10 Тема 2.4. Комунікаційні процеси та, їх вплив на якість управлінської діяльності.
- 11 Тема 2.5. Організація роботи менеджера
- 12 Тема 2.6. Управління змінами

Самостійна робота здобувача освіти

Код теми	Зміст самостійної роботи	Обсяг СР (годин)		
		денна форма	вечірня форма	заочна форма
1.1	1. Самостійне вивчення теоретичного матеріалу. 2. Виконання навчальних завдань.	8	8	8
1.2-1.3	1. Самостійне вивчення теоретичного матеріалу. 2. Виконання навчальних завдань.	12	12	16
1.4-1.6	1. Самостійне вивчення теоретичного матеріалу. 2. Виконання навчальних завдань.	20	20	26
2.1-2.3	1. Самостійне вивчення теоретичного матеріалу. 2. Виконання навчальних завдань.	20	20	26
2.4-2.6	1. Самостійне вивчення теоретичного матеріалу.	22	22	26

	2. Виконання навчальних завдань.			
	Всього годин:	80	80	102

Організація навчання

Навчальні технології та форми і засоби навчання	<p><i>На лекціях</i> чітко та зрозуміло структурується матеріал; зосереджується увага здобувачів на проблемних питаннях; наводяться конкретні приклади практичного застосування отриманих знань; звертаються до зарубіжного досвіду вирішення окремих проблем; заохочуються здобувачі до критичного сприймання нового матеріалу замість пасивного конспектування; використовуються наочні матеріали, схеми, таблиці, моделі, графіки; використовуються технічні засоби навчання: мультимедійний проектор, слайди тощо.</p> <p><i>На практичних заняттях</i> запроваджуються різні навчальні технології: розгорнута бесіда, обговорення проблем, дискусії; вирішення ситуаційних вправ; розв'язання проблемних питань; мозковий штурм; кейс-методи; презентації; аналіз конкретної ситуації; робота в малих групах; рольові та ділові ігри; банки візуального супроводження; письмовий контроль знань; індивідуальне та групове опитування; перехресна перевірка завдань з наступною аргументацією виставленої оцінки тощо.</p> <p><i>Самостійну роботу здобувача</i> викладач планує разом зі здобувачем, але виконує її здобувачем за завданнями та під методичним керівництвом і контролем викладача; зміст самостійної роботи за темами визначається робочою програмою навчальної дисципліни.</p>
Методи навчання	<p>Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності: словесні (лекція-монолог, лекція-діалог, проблемна-лекція); наочні (презентація, демонстрування; опорних сигналів; опорних конспектів); практичні методи (ролеві ігри; практичні завдання; спостереження).</p> <p>Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності: метод проблемного викладу матеріалу; моделювання життєвих ситуацій; мозковий штурм; метод опори на життєвий досвід; навчальної дискусії.</p> <p>Методи контролю й самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності: усного контролю; письмового контролю; самоконтролю та взаємоконтролю; рецензування відповідей.</p>

Індивідуальні завдання як один з видів самостійної роботи здобувача вищої освіти мають включати назву, їхній обсяг, коротку характеристику змісту і вимог до виконання та оцінювання. Індивідуальне завдання з певної навчальної дисципліни передбачає закріплення,

узагальнення та застосування знань, набутих здобувачем під час вивчення дисципліни, для комплексного розв'язання конкретного фахового завдання.

Тематика індивідуальних завдань, вимоги до звітування/захисту тощо, формується провідним викладачем дисципліни, які є елементом Навчально-методичного комплексу дисципліни та затверджується кафедрою у відповідному порядку, підлягають перегляду кожного навчального року.

Виконання контрольних робіт для здобувачів заочної форми навчання

Виконання контрольної роботи є важливим елементом навчального процесу за заочною формою навчання, оскільки підготовка та виконання завдань контрольної роботи дозволяє самостійно оволодіти освітньою програмою навчальної дисципліни в міжсесійний період.

Тематика контрольних завдань, вимоги до підготовки, виконання, звітування/захисту тощо, формується провідним викладачем дисципліни у окремі Методичні рекомендації, які є елементом Навчально-методичного комплексу дисципліни та затверджується кафедрою у відповідному порядку, підлягають перегляду кожного навчального року.

Загальна схема оцінювання

Сума балів		Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	Пояснення
100 балів	200 балів		залік/екзамен	
90 - 100	170 – 200	A	зараховано/оцінка	відмінне виконання
82 - 89	155 – 169	B		вище середнього рівня
75 - 81	140 – 154	C		загалом хороша робота
68 - 74	125 – 139	D		непогано
61 - 67	111 – 124	E		виконання відповідає мінімальним критеріям
35 - 60	60 – 110	FX	не зараховано	необхідне перескладання
1 - 34	1 – 59	F		необхідне повторне вивчення дисципліни

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Шкала ECTS	Оцінка за національною шкалою		Нарахування балів	Бали нараховуються наступним чином: <i>Оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється за 100-бальною шкалою (для галузі знань 22 Охорона здоров'я 200-бальною шкалою). Підсумкова оцінка курсу навчальної дисципліни є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності: поточне та підсумкове тестування рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять та самостійної роботи; оцінка (бали) за виконання практичних індивідуальних завдань. Підсумкова оцінка виставляється після повного вивчення навчальної дисципліни, яка виводиться як сума</i>
		для іспиту	для заліку		
90-100	A	Відмінно			
82-89	B	Добре	зараховано		
75-81	C				
68-74	D	Задовільно			
61-67	E				
35-60	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано		

		Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни		проміжних оцінок за змістові модулі. Остаточна оцінка рівня знань здобувачів <i>денної</i> форми навчання складається з рейтингу навчальної роботи, для оцінювання якої призначається 75 балів, і рейтингу з атестації – 25 балів. Для здобувачів <i>заочної</i> форми навчання відповідно – з рейтингу навчальної роботи – 50 балів, і рейтингу з атестації – 50 балів.
1-34	F			

Політика опанування дисципліни

Здобувач вищої освіти зобов'язаний:

- виконувати вимоги освітньої програми та досягати визначених для відповідного рівня вищої освіти результатів навчання: не пропускати заняття без поважної причини та не запізнюватися; брати активну участь в освітньому процесі, вести конспекти лекцій, практичних занять, готувати теоретичний та практичний матеріал, виконувати передбачені курсом вправи та тестові завдання; здійснювати самостійну підготовку до занять згідно до затвердженого плану; відпрацьовувати пропущені заняття (лекції, практичні, семінарські) у вигляді рефератів, презентацій інших видів робіт згідно з темою заняття під час консультацій викладача за розкладом кафедри не пізніше завершення семестру; складати згідно з графіком поточний модульний контроль (ІНДЗ, контрольна робота) з дисципліни;
- дотримуватись академічної доброчесності: самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилатись на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримуватись норм законодавства про авторське право і суміжні права; надавати достовірну інформацію про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.
За порушення академічної доброчесності (плагиат, фальсифікація, списування, обман тощо) здобувачі освіти можуть бути притягнені до академічної відповідальності:
  - повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо);
  - повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;
  - відрахування із Університету.

Рекомендований список літератури

Нормативно-правові акти:

1. Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII « Про вищу освіту»
2. Закон України від 06.09.2022 р. № 2573 «Про систему громадського здоров'я».
3. Цивільний кодекс, Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 435-IV (Редакція станом на 05.08.2024)
4. Господарський кодекс України, Закон, Кодекс від 16 01. 2003 року № 436-IV
5. Кодекс законів про працю України, Закон, Кодекс від 10.12.1971 № 322-VIII (Редакція станом на 30.06.2024)
6. Постанова КМ України від 23.11.2011 р. № 1341 «Про затвердження національної рамки кваліфікацій» Режим доступу: [http:// zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-n](http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-n).
7. Постанова КМ України від 29.04.2015 р. № 266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за яким здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» (із змінами, внесеним згідно з Постановами КМ України № 674 від 27.09.2016; № 52 від 01.02.2017; № 762 від 07.07.2021). Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-n>
8. Національний класифікатор України. Класифікатор професій ДК 003:2010. Затверджено та надано чинності: Наказ Держспоживстандарту України 28.07.2010 № 327. Чинний від 01.11.2010
9. Наказ МОЗ України від 29.03.2002 р. № 117 (із змінами № 958 від 06.06.2022 «Перелік КХ професій працівників. Випуск 78. Охорона здоров'я»: Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/rada/show/ua/17282-02#Text
10. Наказ МОН України від 12.12.2018 р. № 1383 «Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 229 «Громадське здоров'я» для другого (магістерського) рівня вищої освіти.
11. Концепція розвитку системи громадського здоров'я. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1002-2016-80#n8>.
12. Наказ МОЗ України 18 вересня 2015 р. № 604.»Про утворення ДУ «Центр громадського здоров'я». режим доступу до ресурсу: http://mos.gov.ua/ua/portal/dn_20150918_0604.htm.

Основна література:

1. Громадське здоров'я. Автори: Грузєва, Т. С. Галієнко, Л. І. Гречишкіна, Н. В. Донік, О. М. Замкевич, В. Б. Іншакова, Г. В. Литвинова, Л. О. Книга плюс 2021-296 с. <http://ir.librarynmu.com/handle/123456789/6827>

2. «Громадське здоров'я» Голованова І.А., Белікова І.В.Ляхова. Навчально-методичний посібник. 2023 Магнолія-2006 182 ст. ISBN:978-617-7937-88-2
3. Менеджмент організацій (у питаннях та відповідях): навч. посіб. / [Кучеренко Д. Г. та ін.]; Ін-т підготов. кадрів держ. служби зайнятості України. - К. : ІПК ДСЗУ, 2010. - 290 с.
  4. Менеджмент організацій : [навч. посіб. для студ.] / [Г. В. Лагутін, В. О. Поколенко, Г. М. Рижакова та ін.]; Київ. нац. ун-т буд-ва і архіт. - К. : КНУБА, 2012. - 95 с.
  5. Баєва О. В. Основи менеджменту охорони здоров'я: Навч.-метод. посіб. — К.: МАУП, 2007. — 328 с.
  6. Основи громадського здоров'я: теорія і практика [навчально-методичний посібник] / За заг. ред. О.В. Безпалько. — Ужгород. : ВАТ «Патент», 2008. — 322 с.
  7. Охорона громадського здоров'я: управлінські аспекти / Л. Жаліло, І. Солоненко, Б. Волос та ін. — К.: Вид-во УАДУ, 2001. — 140 с.
  8. Рингач Н.О. Громадське здоров'я як чинник національної безпеки : монографія / Н.О. Рингач : НАДУ, 2009. — 296 с.
  9. Менеджмент організацій і адміністрування : навч. посіб. / [Є. В. Лазарева, О. В. Тарасова, О. О. Євтушевська та ін.]; за ред. Гончарука А. Г.; Одес. нац. акад. харч. технологій. - Одеса: Фенікс, 2013. - 299 с.
  10. Менеджмент організацій: теоретико-прикладний аспект : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / [О. Ю. Амосов та ін.]; за заг. ред.: О. Ю. Амосов, В. В. Мамонова; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Харк. регіон. ін-т держ. упр. - Х. : ХарРІ НАДУ «Магістр», 2010. - 207 с.
  11. Менеджмент організацій : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О. Ю. Лінькова; Нац. техн. ун-т «Харк. політехн. ін-т». - Х. : НТУ «ХП», 2012. - 463 с.

Додаткова література:

1. Гульчій О. П., Хоменко І. М., Захарова Н. М. Івахно О.П., Півень Н. В. Methodological approaches to upgrading public health professionals training competency-based model in Ukraine. Wiadomosci Lekarskie. 2018. 71(7): 1336-1341
2. Хоменко І. М., Івахно О. П., Першегуба Я. В. та ін. Пріоритет національної політики системи громадського здоров'я України // Traditional medicine and pharmacology. Achievements, innovations, and alternatives: collective monograph Gryshchenko V. – etc. – International Science Group. – Boston: Premedia elaunch, 2021. 327 p/ Available at: DOI: 10/46299/ISG. 2021. MONO. MED. II. P. 247-253
3. Irina M. Khomenko, Oleksandra P. Ivakhno, Yaroslav V. Pershehuba. Management of institutional and preventive activities in the Public Health system of Ukraine// Wiadomosci Lekarskie/ Volume LXXIV, Issue 5, May 2021. P. 1237-1240
4. Біостатистика: підручник /за загальної редакції Т. С. Грузевої. Вінниця: Нова книга, 2020: 384 с.

5. Човпан Г. О., Лад С. М., Громко Є. А. Аспекти окремих проблем системи громадського здоров'я в Україні в контексті сучасної епідеміологічної ситуації Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. 2021. № 4(90): С. 54-57. DOI. 10.11603/1681-2786.2021.4.12469
6. Слабкий Г. О., Миронюк І. С., Брич В. В., Білак – Лук'янчук В. Й. Методологія впровадження системи громадського здоров'я на рівні об'єднаних територіальних громад. Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. 2020. № 3 (85): С. 62-66. DOI. 10.11603/1681-2786.2020.3.11624.
7. Ляшко В., Півень Н., Брага М. та ін. Розробка та фінансування регіональних і місцевих програм громадського здоров'я: операційний посібник. Режим доступу: <http://www.phc.org.ua>
8. Сергеева Л. М., Кондратьєва В. П., Хромей М. Я. Лідерство: навч. посібн. /за наук. ред. Л. М. Сергеевої. – ІваноФранківськ. «ЛілеяНВ». 2015. – 296 с

Інформаційні ресурси:

1. Сайт Верховної Ради України - <http://www.rada.gov.ua/>
2. Сайт Кабінету Міністрів України - <http://www.kmu.gov.ua/>
3. Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В.О. Сухомлинського. – URL: <http://www.dnrb.gov.ua>
4. Держана служба статистики України. – URL: www.ukrstat.gov.ua
5. Національна бібліотека України ім. В.И. Вернадського. – URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
6. Національна наукова медична бібліотека України. – URL: <http://www.library.gov.ua>
7. Національна медична бібліотека США. – URL: <http://www.nlm.nih.gov>
8. Всесвітня організація охорони здоров'я: [www/who/int](http://www.who.int) Європейське регіональне бюро ВОЗ: <https://www.who.int/europe/home>
9. The Association of Schools of Public Health in the European Region-ASPHER:
  1. <https://www.aspher.org/>
10. Центр громадського здоров'я МОЗ України: www.phc.org.ua
11. Центр контролю та профілактики хвороб: www.cdc.gov
12. Кохрейнівський центр доказової медицини: www.cebm.net
13. Кохрейнівська бібліотека: www.cochrane.org
14. Національна медична бібліотека США - MEDLINE: www.ncbi.nlm.nih.gov/PubMed
15. Канадський центр доказів в охороні здоров'я: www.cche.net
16. Українська база медико-статистичної інформації «Здоров'я для всіх»:

a. <http://medstat.gov.ua/ukr/news.html?id=203>

b. British Medical Journal: www.bmi.com

17. Evidence-Based Medicine: www.evidence-basedmedicine.com

18. Principles of Epidemiology in Public Health Practice, an Introduction to Applied Epidemiology and Biostatistics. Third Edition/U.S. Department of Health and Human Services (CDC). 2012. 511 p.

19. URL: <https://www.cdc.gov/ophss/dsepd/ss1978ss1978.pdf>

20. Європейська модель компетенцій для працівників сфери громадського здоров'я:

21. <http://www.euro.who.int/en/health-topics/Health-systems/public-health-services/policy/the-essential-public-health-operations/>